

Kommuna

EGY IDEÁLISAN MŰKÖDŐ ÉLETKÖZÖSSÉG TERVE

A modul szerzője: Erdei Erika

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

A 11. ÉVFOLYAM

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	17-18 évesek
Ajánlott időkeret	45 perc
A modul közvetlen célja	Annak közös átgondolása egy fantáziagyakorlat keretében, hogy milyen minimális anyagi és lelki feltételei vannak egy közepes létszámú közösség együttélésének, milyen minimális szabályozottságra, illetve feladatmegosztásra van szükség ahhoz, hogy a közösség tagjai békében éljenek egymás mellett, és melyek a közösségi együttélés lehetséges problémái.
A modul tartalma	Működő kommunák a 19–20. században. Egy napjainkban is élő közösségi forma: az izraeli kibuc. Robert Owen elképzelése a termelő közösség létrehozásáról. Fantáziagyakorlat: egy olyan saját kommuna tervezése, amelynek tagjai az osztály tanulói.
Megelőző tapasztalat	Az utópista szocialisták gondolatainak megismerése a termelő közösségekről.
Ajánlott továbbhaladási irány	12. évfolyamon (utalás szintjén): A Szovjetunió és a személyi kultusz
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Személyes kompetencia: öntevékenység
	Kognitív kompetencia: alkotóképesség, problémamegoldás
	Szociális kompetencia: együttműködés, szabályalkotás
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Ember és társadalom
	Tantárgyakhoz: történelem, társadalomismeret
	Modulokhoz: Falanszter – egy elképzelt világ (szka211_05) Társadalmi szerződés (szka211_01)

Támogató rendszer

Internetes oldalak:

www.webmutwto.hu/vendegfogadas/oldalak/vend_vilag/kibuc.htm<http://lazarus.elte.hu/tajfutas/magyar/tajolo/97-4/izrael.htm>www.hhrf.org

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A termet csoportmunkához kell berendezni úgy, hogy a gyerekek öt kisebb csoportban tudjanak dolgozni. A vetítéshez szükség van projektorra.

A gyerekek előzetesen kutatási feladatot kapnak – legalább 1 héttel a téma feldolgozása előtt. A D1 melléklet segítségével képet kell adniuk egy olyan, saját maguk által kiválasztott kommuna életéről, amely a 19–20. század folyamán működött valahol a világban.

Lehetséges, hogy az osztályban van olyan tanuló, akinek ismerősei élnek/éltek kibucban, esetleg ő maga is személyesen megtapasztalta a kibucbeli életet. Ha van ilyen diák, és tud vagy akar róla beszélni, ezt érdemes lehetővé tenni. Beszámolója bizonyára mindenki számára érdekes lesz.

A záró házi feladatot érdemes a diákok érdeklődésének megfelelő módon megtervezni. Ha például vannak aktív zenészek az osztályban, fel lehet ajánlani nekik feladatként, hogy dalt írjanak a közösség számára, a kézművesség iránt érdeklődők tárgyakat tervezhetnek stb.

A MODUL MELLÉKLETEI

Tanári segédletek

- P1 Háttér-információk. Egy működő kommunatípus: a kibuc
- P2 Kivetíthető képek (külön mappában)
- P3 Robert Owen terve a termelőközösség létrehozásáról 1817-ből
- P4 A fantáziagyakorlat kereteinek leírása

Tanulói segédletek

- D1 Egy működő kommuna (Egyéni feladatlap). A lapot annyi példányban kell sokszorosítani, ahány tanulója van az osztálynak.
- D2 A mi kommunánk I. (A fantáziagyakorlat kereteinek leírása). A lapot egy példányban kell lemásolni, és öt részre kell vágni.
- D3 A mi kommunánk II. (Feladatkártyák). A lapot egy példányban kell lemásolni, és öt részre kell vágni.

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
I. Ráhangolás, a feldolgozás előkészítése					
I/a Egy történelmi példa					
A	A tanulók beszámolnak róla, hogy milyen eredménnyel járt a D1 feladatlap felhasználásával előzetesen elvégzett önálló kutató munkájuk. A tanár vagy egy vállalkozó diák sorban felírja a táblára azoknak a kommunáknak a neveit, amelyekre a diákok rátaláltak. 8 perc	A témához kapcsolódó információk összegzése Szövegalkotás Egymásra figyelés	Frontális munka – szóforgó	D1 (Feladatlap)	
I/b Egy napjainkban is működő forma – a kibuc					
A	A tanár a fotókat vetít egy izraeli kibucról, miközben elmesél néhány dolgot a diákoknak erről a közösségi formáról a P1 melléklet alapján. 2 perc	Figyelem, koncentráció	Frontális munka – vetítés és tanári magyarázat		P1 (Háttér-információk) P2 (Kivetíthető képek) Projektör

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
II. Új tartalom feldolgozása					
II/a Tervezzünk kommunát! I.					
A	<p>Az osztályban öt csoport alakul. A tanár felolvas egy rövid szöveget, amely arról szól, hogy Owen mi mindent tartott fontosnak, amikor 1817-ben saját termelő közösségét létrehozta. A csoportok feladata az, hogy rögzítsék azokat a szempontokat, amelyek fontosak lehetnek egy mai kommuna megtervezésekor. A szóvivők ismertetik csoportjuk szempontjait, s a tanár vagy egy diák rendezett formában felírja ezeket a táblára.</p> <p style="text-align: right;">5 perc</p>	<p>A csoportmunka szempontjainak meghatározása</p> <p>Hallás utáni szövegértés</p> <p>Rendszerező képesség</p> <p>Együttműködés</p>	Csoportmunka – kategóriaalkotás		P3 (Szöveg)
II/a Tervezzünk kommunát! II.					
A	<p>A tanár P4 melléklet alapján ismerteti a diákokkal a fantáziagyakorlat kiindulópontjául szolgáló kereteket. Ezután minden csoport húz egy-egy feladatkártyát, és az azon szereplő kérdést átgondolva, vázlatosan leírja, hogy működne az ő nézőpontjából az osztály tagjaiból létrejövő kommuna.</p> <p>A csoportok szóvivői sorban elmondják az elképzeléseiket saját résztémájukról.</p> <p style="text-align: right;">25 perc</p>	<p>Közös gondolkodás ez együttélés néhány alapvető kérdéséről</p> <p>Kreativitás</p> <p>Egymásra figyelés</p> <p>Együttműködés</p>	Csoportmunka – kreatív feladat közös megoldása	D2 (Feladatkártyák)	P4 (A gyakorlat keretei)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzés és értékelés					
III/a Kipróbálnátok?					
A	A diákok körben ülnek, és egymás után szólalnak meg, befejezve az alábbiak közül az egyik vagy a másik mondatot: Szívesen kipróbálnám ezt egy nyáron át, mert... Nem próbálnám ki szívesen, mert ... 9 perc	A feldolgozott témához való személyes viszony kialakítása Reflexió Véleményalkotás	Frontális munka – beszélgetőkör		
III/b Önkéntes házi feladat					
A	A tanár megkéri a diákokat, hogy akinek kedve van hozzá, készítsen az osztály tervezett kommunája számára valamilyen logót (zászlót, jelvényt vagy egyéb szimbólumot), amely kifejez valamit a tanulók közös jellemzőjéből. 1 perc	A közösséghez való tartozás vizuális megjelenítése Empátia Kreativitás	Önként vállalt egyéni alkotómunka		

Tanári segédletek

P1 Egy működő kommunatípus: a kibuc

A **kibuc** a maga nemében egyedülálló közösségi forma, ahol kísérletet tettek az egyenlőségre, szabadságra és igazságra épülő élet megvalósítására. A kibucban a föld és a termelőeszközök a tagok közös tulajdonát képezik. A fogyasztás, nevelés és az egészségügy pedig kooperatív alapon működik. Mindenki képességei szerint dolgozik, a kibuc pedig gondoskodik a tagok összes szükségletéről. Lakást biztosít számukra, a kibuc boltjaiból az alapvető élelmiszereket és háztartási cikkeket ingyen vihetik el. Ellenszolgáltatás nélkül étkezhetnek a közös ebédlőben és használhatják a kibuc által vásárolt gépkocsikat.

Ennek „ára” viszont az, hogy a személyes használati eszközökön kívül nem lehet magántulajdona a tagoknak. Gazdag és szegényebb kibuc egyaránt van, de szegény kibuc tag nincsen. Egy-egy kibucban 200-400 ember él. Az életszínvonal meglehetősen magas, de ez nincs szoros összefüggésben az adott kibuc gazdasági tevékenységével. A kibucok ugyanis kölcsönösen segítik egymást, továbbá jelentős támogatást kapnak nemzetközi szervezetektől is. Természetesen kibuc és kibuc közt nagy különbségek vannak. Némelyikben az életszínvonal jóval magasabb az országos átlagnál, mások viszont rosszabbul élnek.

A munka

A végzendő munkák a kibuc igényei szerint alakulnak: a tagok dolgozhatnak a földeken, a kibuc üzemében, konyhájában, ebédlőjében, mosodájában, óvodájában vagy másutt. (Ez lehet a kibucban kívüli munka is. Ottani keresetét a kibuc kapja meg.) A munka-beosztás változó, de mindenkitől lelkiismeretes munkát várnak el.

Munkájukért cserébe a tagok teljes ellátást, valamint havonta némi zsebpénzt kapnak.

Szabadidő

A kibucok többségében könyvtár, klubok, sportpályák, gyakran még uszodák is vannak. Sok kibucban van múzeum, mozielőadásokat, koncerteket és színházi esteket is rendeznek. Számításba kell venni, hogy a kibuc viszonylag zárt közösség, ezért a kívülállók befogadása nem könnyű, és sokszor időbe telik. Ennek sikere nagyrészt az egyéniségtől és alkalmazkodó-képességtől függ, továbbá attól, hogy mekkora erőfeszítést fektet a résztvevő a munkába és a tanulásba.

P2 Kivetíthető képek (külön mappában)

	Internetes elérhetőség
1. fotó: Az alapítók – 1947	www.zwoje-scrolls.com/zwoje37/text09p.htm
2. fotó: A focicsapat – 1947	www.zwoje-scrolls.com/zwoje37/text09p.htm
3. fotó: A kibuc ebéd-lője – 1997	http://media.rozhlas.cz/_obrazek/00427002.jpeg
4. fotó: A kibuc iskolája – 1997	http://lazarus.elte.hu/tajfutas/magyar/tajolo/97-4/izrael.htm
5. fotó: A kibuc – távlati kép – 1997	http://cs.wikipedia.org/wiki/Kibuc
6. fotó: Közösségi ház – belső – 1997	http://lazarus.elte.hu/tajfutas/magyar/tajolo/97-4/izrael.htm
7. fotó: Közösségi ház – 1997	http://media.rozhlas.cz/_obrazek/00427005.jpeg
8. fotó: A kibuc pihenő háza (Kulturális központ) – 1997	http://lazarus.elte.hu/tajfutas/magyar/tajolo/97-4/izrael.htm

P3 Robert Owen terve a termelőközösség létrehozásáról 1817-ből

„Helyzetükön (nincstelenekén) radikálisan javítani csak akkor leszünk képesek, ha megszabadítjuk őket környezetük hatásától, ha megváltoztatjuk életkörülményeiket; és helyette az emberi természetnek és a társadalomnak sokkal jobban megfelelő viszonyok

közé helyezzük őket, amelyek következtében biztosan megjavulnak, márpedig ez kivétel nélkül minden osztály érdeke.

A terv megvalósításának többféle lehetősége van. Megvalósíthatják egyes személyek – egyházközségek – járások – több járást magukba foglaló megyék – végső fokon pedig a legszélesebb nemzeti alapon a kormány...

A legfontosabb teendő megfelelő alaptőke biztosítása a föld megvásárlására (esetleg csak bérletére) – az épülettömb, üzemek, mezőgazdasági épületek és melléképületek felépítése – a farm ellátása állatállománnyal – majd a megindításhoz szükséges összes kellék beszerzése...

A befogadott tagok feladata, hogy miután munkájukkal bőséges ellátást biztosítottak maguk és családjuk számára, szükség esetén a befektetett tőkét törlesszék.”

P4 A fantáziagyakorlat keretei

Magyarországon számos olyan apró település van, amelyik néptelenné válik. A magukra hagyott szegényes épületeket olykor kis közösségek veszik birtokba (például biogazdálkodás céljaira). Képzeljék el, hogy az osztály megkap egy ilyen elhagyatott települést, amelynek jellemzői a következők: A környék gyönyörű. Olyan, ahol megnyugszik a városi ember. A hely csendes, levegője pedig tiszta. A településnek csak egy utcája van. Ennek két oldalán állnak a házak, összesen tíz. Minden házhoz viszonylag nagy kert tartozik, és a kertek mögött ott van a mező, nem sokkal távolabb pedig az erdő. Van egy kis tó is hozzávetőleg egy kilométerre.

A házak vályogból épültek, általában egy, két vagy három lakószobájuk van. Mindegyikben van konyha, ott hagyott régi edényekkel, és egy olyan helyiség is, amit tisztálkodásra használtak régen a lakói. Angol wc nincs, de minden házhoz tartozik egy-egy árnyékszék a kertben.

A villany be van vezetve minden házba, de víz csak az utcán található kútról van. A gázvezeték még nem jutott el a településig, és persze csatorna sincs.